herpy

SLANGER

Western Terrestrial Garter Snake

Thamnophis elegans

Thamnophis elegans er en slank, dagaktiv strømpebåndsslange fra det vestlige Nordamerika, hvor den lever fra Stillehavskysten til bjergene og de åbne sletter, som regel ikke langt fra vand. Den er hårdfør og kan leve af optøede mus, men den glider ud gennem den mindste sprække og kræver et helt tæt terrarie. Pasningen bygger på den nærtstående *Thamnophis sirtalis*.

Familie: Colubridae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**50-105 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**6-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og semi-akvatisk**
Biotop	**Vådområde og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Begynder**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 50 × 50 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**23-27 °C**
Hotspot	**29-32 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**35-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 2
Vinterhvile	**8-15 °C** 8-16 uger
Kost	**Hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kønsmoden	**18-30 mdr.**
Kuldstørrelse	**8-12 unger**
Kuld pr. år	**1**
Drægtighed	**60-90 dage**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke på CITES-listerne, i EU's forordning 338/97 eller på EU's liste over invasive arter, og den er ikke omfattet af forbudslisten for slanger i BEK nr. 1261 af 17.11.2015. Der gælder kun dyrevelfærdslovens almindelige krav. Dyrevelfærd hører under Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV).

Om arten

Thamnophis elegans er en slank strømpebåndsslange med kølede skæl og en lys stribe langs hver side af kroppen. Ryggen er gråliggrøn til brun, ofte med mørke pletter, og bugen er gul eller lys. Der findes også helt mørke dyr. Artsnavnet *elegans* er latin for "elegant". Mønsteret og farven varierer meget mellem bestandene.

Hunnerne er større end hannerne. De største dyr når op på omkring 105 cm, men de fleste er kortere. Dyret vokser, til det er omkring et år over kønsmodenheden. Nyfødte unger er omkring 23 cm lange.

Arten deles i fire underarter: *T. e. elegans*, *T. e. terrestris* fra kysten ved San Francisco, *T. e. hueyi* fra bjergene i det nordlige Baja California og *T. e. vagrans* med den største udbredelse. Flere andre beskrevne former anerkendes ikke længere. Pasningen er den samme for dem alle.

Slangen producerer en meget svag gift, som den kun kan bruge på små byttedyr. Den er ufarlig for mennesker. Ved fare afgiver den et ildelugtende sekret fra kloakken, som den gnider på sig selv og på truslen, og den bider, hvis den bliver grebet.

Udbredelse og levested

Thamnophis elegans lever i det vestlige Nordamerika: i USA fra Stillehavskysten mod øst til Montana, Nebraska og Colorado, i det sydvestlige Canada (British Columbia, Alberta og Saskatchewan) og i Mexico i det nordlige Baja California og Chihuahua. Arten er fundet helt op i 3990 m højde.

Underarterne har hver sit område: *T. e. elegans* i det centrale Californien og det sydvestlige Oregon, *T. e. terrestris* i Californiens kystområde, *T. e. hueyi* i Sierra San Pedro Mártir i Baja California og *T. e. vagrans* i den største del af det vestlige USA og Canada.

> **Oprindelig udbredelse:** Canada, Mexico og USA.

LEVESTED

Thamnophis elegans findes i stort set alle naturtyper i vest: søbredder og langsomt flydende vandløb, enge, skov, sletter, bjergområder og ørken. Den er dagaktiv, varmer sig om morgenen på sten og andre flader, der holder på varmen, og jager derefter. Om natten og i sommerens værste varme trækker den i skjul.

Fødevalget afhænger af levestedet. Kystbestande tager mest landlevende bytte som snegle, salamandre, små pattedyr og firben, mens slanger længere inde i landet jager i og ved vand og tager haletudser og frøer, igler og fisk. Unge slanger tager insekter og andre smådyr, til de er store nok til normalt bytte.

Om vinteren går slangerne i vinterhvile, ofte mange sammen i klippespalter, og de vender år efter år tilbage til samme sted. Hunnerne føder levende unger efter 2-3 måneders drægtighed.

Læs mere: Opdræt af haletudser Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Thamnophis elegans* i fangenskab. Tallene i dette afsnit og de følgende er lånt fra den nærtstående og meget bedre kendte *Thamnophis sirtalis*, som har samme størrelse, levevis og krav. Begge er aktive, dagaktive strømpebåndsslanger, der lever ved vand.

En voksen *Thamnophis elegans* skal have et terrarie på mindst 100 × 50 × 50 cm (længde × bredde × højde), og en stor hun skal have 120 × 60 × 60 cm. Arten er aktiv og undersøgende, så indretningen betyder noget. Unger kan holdes i en lille tæt boks på ca. 40 × 20 × 25 cm, fordi et for stort terrarie får dem til at føle sig udsatte. Flyt dem op i takt med væksten.

Bunden skal være ren og tør, men absorberende. Aspespåner, cypres, kokosfibre eller papirpulp i et lag på 3-5 cm fungerer. Undgå sand, kattegrus og cedertræ, fyr og andet aromatisk træ. Et lag løv ovenpå holder på fugten og giver skjul.

Brug mindst to skjul, et i den varme og et i den kølige ende, så små, at slangen ligger tæt sammenrullet i dem. Grene, korkbark, flade sten og robuste planter giver struktur og klatremuligheder.

Arten slipper ud gennem selv små åbninger: kan den få hovedet igennem, kommer resten med. Låget skal sidde tæt og være låst, alle sprækker og kabelhuller skal være lukkede, og nettet skal være så fintmasket, at en unge ikke kan presse sig igennem. Terrarier med frontdøre og tætte samlinger er sikrest. Fjern afføring dagligt, og skift bunden helt hver tredje til fjerde måned.

TEMPERATUR

Der skal være en tydelig varmegradient. Solpladsen skal være 29-32 °C målt på overfladen, den kølige ende 23-27 °C og natten 18-22 °C. Varmekilden slukkes om natten. Brug en halogenspot over terrariet, og placér en flad sten eller planke under den, så slangen kan ligge i varmen. Sidder pæren inde i terrariet, skal den have en beskyttende kurv.

Lufttemperaturer over 33 °C er farlige. En overophedet slange farer rundt med åben mund eller ligger i vandskålen; sæt den straks i køligt vand. Sæt aldrig terrariet i direkte sol, og brug aldrig varmesten. Mål med et digitalt termometer med føler på solpladsen og i den kølige ende.

Om vinteren kan dagtemperaturen sænkes til 16-20 °C. Til avl, eller hvis slangen selv holder op med at spise om efteråret, kan den gå i vinterhvile (se Avl). Arten er tilpasset kolde vintre og en kort aktiv sæson i store dele af udbredelsen.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 35-60 %, højest i den kølige ende og om natten. Terrariet skal ikke være vådt, for vedvarende fugt giver blærer på bugen. Forstøv let ved behov, og læg fugtig sphagnum i det kølige skjul som et fugtigt rum til hudskiftet.

Slangen skal have en vandskål, der er stor nok til, at hele kroppen kan ligge i den. Den bader ofte, især før hudskifte, og efterlader gerne afføring i vandet. Skift vandet mindst en gang om ugen og straks, hvis det er beskidt. Arten jager i naturen både på land og i vand, og en vanddel på op til ca. 50 × 30 cm i den kølige ende giver plads til at svømme, men er ikke et krav.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trives med kraftigt dagslys. UVB er ikke strengt nødvendigt, men anbefales og gør ofte slangen mere aktiv. Brug et T5 HO-rør på 5-6 % (Ferguson-zone 2), der dækker halvdelen af terrariet over den varme ende, og sigt efter et UV-indeks på 2-3 på solpladsen. Med net mellem rør og slange er afstanden til solpladsen ca. 25-30 cm, uden net ca. 30-35 cm; mål helst med et UV-meter. En LED-bjælke på 6500 K giver almindeligt dagslys og hjælper levende planter.

Lyset er tændt 14 timer om sommeren og 10 timer om vinteren, med gradvise overgange. Uden UVB skal føden af og til pudres med et tilskud med D3-vitamin.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

I naturen spiser *Thamnophis elegans* snegle, regnorme, salamandre, frøer og haletudser, igler, fisk, firben og små pattedyr. I fangenskab er den bedste kost frosne og optøede mus: de giver fuld næring uden tilskud, ingen risiko for indvoldsorm og sjældnere og mindre ildelugtende afføring, og slangen kan leve af mus alene. Unger, der er for små til en hel pinkymus, kan få stykker af frosne pinkymus. Gnid byttet med fisk eller regnorm, hvis slangen ikke vil tage det, og bevæg det med en pincet, for arten jager meget med øjnene.

Unger, der ikke vil tage mus, kan få regnorme skåret i stykker, så de stadig bevæger sig lidt, små guppyer eller platyer og stykker af fiskefilet. Flyt dem over på mus så hurtigt som muligt. Brug aldrig rød kompostorm (*Eisenia fetida*), der er giftig for slangen, og heller ikke regnorme fra veje og golfbaner, som kan indeholde giftstoffer. Regnorme mangler kalk.

Fisk kræver omtanke. Mange foderfisk indeholder thiaminase, et enzym der nedbryder B1-vitamin, og en fast kost af dem giver en farlig B1-mangel. Frysning ødelægger ikke enzymet, og B1-tilskud på fisken hjælper ikke. Guldfisk er uegnede. Rødfisk og laksefisk som ørred og laks er uden thiaminase og kan bruges som filet i en blandet kost, men ikke alene, fordi filet mangler næringen fra hele fisken. Levende fisk og frøer er den hyppigste kilde til indvoldsorm; frosne fisk er ufarlige på det punkt, når de har været frosset i mindst 30 dage. Frøer, tudser og salamandre bør ikke bruges.

Byttet må højst være 1,5 gange så bredt som slangen på det bredeste sted. Nyfødte fodres hver anden dag og unge dyr hver 3.-5. dag. Voksne fodres en gang om ugen med mus, hver 5.-6. dag med fisk og to gange om ugen med orme. Fodr aldrig hver dag, for det giver fedme. Slanger, der bor sammen, fodres hver for sig, så de ikke tager fat i samme bytte.

Ved en kost af orme og fisk pudres byttet en til to gange om måneden let med kalk, B1-vitamin og D3-vitamin. Brug små mængder, da for meget kalk og D3 er skadeligt. Mus behøver intet tilskud.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Thamnophis elegans er hurtig og opmærksom og bliver som regel rolig, hvis den håndteres jævnligt fra ung. Lad nye dyr falde til i omkring to uger, og begynd først at håndtere dem, når de spiser fast. Hold de første omgange på højst 5 minutter, og løft slangen nedefra med flad hånd, så kroppen er støttet. Den holder sig ikke fast som en kvælerslange og glider let ud mellem fingrene. Vask hænder efter håndtering.

Ved forskrækkelse afgiver slangen et ildelugtende sekret og kan bide. Biddet er harmløst, men kan give små rifter. Unger er mere forsvarsparate end voksne, og vildfangede dyr er ofte forsvarsparate og bør undgås.

I naturen er arten enlig i den aktive sæson og samles kun til vinterhvilen. I fangenskab trives den fint alene. Holdes flere sammen, skal de have samme størrelse og et væsentligt større terrarie, nye dyr skal i karantæne i 1-2 måneder først, og alle fodres hver for sig, fordi to slanger let tager fat i samme bytte. Hold ikke hanner og hunner sammen, medmindre der skal være unger.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunnerne er større og kraftigere end hannerne. Kønnet kan sikres ved sondering, som kun bør udføres af en erfaren holder eller en dyrlæge. Både hanner og hunner er kønsmodne efter omkring 2 år. Hunnen skal være i god huld, før hun sættes til avl.

PARRING

I naturen parrer slangerne sig om foråret, når de kommer ud af vinterhvilen, og parringen kan også ske om efteråret. Hannerne bliver i vinterhulen og parrer sig med flere hunner, og hunnerne gemmer sæd. En vinterhvile på 8-16 uger ved 8-15 °C er lånt fra *Thamnophis sirtalis* og øger frugtbarheden. Stop fodringen omkring tre uger før nedkølingen, så tarmen er tom, giv slangen et lunkent bad, så den tømmer sig, og sænk temperaturen gradvist. Temperaturen må aldrig komme under 5 °C. Slangen skal altid have adgang til vand.

Når vinterhvilen er slut, hæves temperaturen gradvist, og efter nogle dage tilbydes foder igen. Sæt hannen til hunnen, og tag ham ud igen efter nogle dage.

ÆGLÆGNING OG KULD

Thamnophis elegans føder levende unger og lægger ikke æg. Drægtigheden varer 2-3 måneder. Et kuld er typisk på 8-12 unger, men der er registreret fra 4 til 19. Store og tunge hunner får de største kuld. Hunnen får højst et kuld om året.

Giv den drægtige hun rigeligt føde, varme og vand, og hold terrariet roligt. Efter fødslen er hun tynd og har brug for ekstra foder den første måned.

INKUBATION

Der er ingen inkubation, fordi ungerne udvikler sig i hunnens krop og fødes levende. Den drægtige hun skal have den samme varmegradient som ellers og må ikke blive for kold, så fostrene udvikler sig jævnt.

Fjern fosterhinder og døde unger hurtigt. Ungerne er selvstændige fra første dag og ligner små udgaver af de voksne. Hunnen passer dem ikke.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Flyt ungerne til små, helt tætte bokse, enkeltvis eller i små grupper af samme størrelse. Boksene skal have en varm og en kølig ende, køkkenrulle som bund, et skjul og en lav vandskål. Ungerne kan presse sig gennem meget små sprækker og er ret forsvarsparate, når de fodres.

Ungerne spiser typisk efter første hudskifte. Tilbyd stykker af frosne pinkymus, gerne duftet med regnorm eller fisk, og ellers regnormestykker eller små guppyer og platyer. Fodr hver anden dag i begyndelsen, og få dem så hurtigt som muligt over på mus. Hvor hurtigt ungerne vokser til, er ikke dokumenteret for arten; tiden til kønsmodenhed er omkring 2 år.

Sundhed og typiske fejl

Thamnophis elegans er hårdfør, men fejl i foder og klima giver typiske problemer:

- Indvoldsorm, især fra levende fisk, vildfangede frøer og orme. Orm kan leve i lungen i årevis uden tegn. Symptomer er hævelse ud for lungen, en hul, poppende lyd ved vejrtrækning, vægttab eller små knuder under huden. Frosset foder (mindst 30 dage) forebygger. Få en afføringsprøve undersøgt hos en dyrlæge ved nyindkøb og ved mistanke.
- B1-mangel hos slanger, der lever af fisk med thiaminase. Tegn er dårlig koordination, og at slangen ikke kan rette sig op, senere kramper. Den er dødelig uden behandling, men let at behandle: dyrlægen giver B1-vitamin, og kosten skiftes til mus eller fisk uden thiaminase.

- Blærer på bugen (hvide, opsvulmede sår) af vedvarende fugtig bund. Hold bunden tør og skift den, når den er beskidt.
- Overophedning, hvis terrariet står i sol eller varmen er for kraftig. Slangen farer rundt med åben mund. Køl den straks ned i køligt, rindende vand.
- Hudskifteproblemer, især brilleskæl eller halespids, der sidder fast. Giv et fugtigt skjul under hudskiftet.
- Mider, som kræver behandling af både slange og terrarie.
- Fedme hos slanger, der fodres for tit, især med mus.

Et sundt dyr har klare øjne, glat hud og spiser villigt. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis slangen taber sig, holder op med at spise uden for vinterperioden, gaber eller trækker vejret anderledes, eller hvis der kommer knuder på kroppen.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.